

1. Sedm dní před Dnem smíření oddělí velekněže* od jeho domu* [a uvedou jej] do sálu úředníků* a ustanoví jiného kněze místo něj,* protože by se třeba mohl stát nezpůsobilým.* Rabi Jehuda říká: „Dokonce mu ustanoví i jinou manželku,* protože by jeho žena mohla zemřít,* a je psáno: „...a usmíří za sebe i svůj dům‘ a ‚jeho dům‘ – to je jeho manželka.“* Řekli mu: „Pokud by tomu [skutečně] bylo tak, pak by to nemělo konce.“*
2. Po celých sedm dní [kněz] rozlévá krev,* pálí kadidlo,* čistí lampy [menory] a obětuje hlavu a [zadní] nohy.* O všech ostatních dnech [během roku] pokud chce [velekněz] obětovat [každodenní oběť], [at] obětuje, neboť velekněz má přednostní právo při obětování i při braní podílu [z oběti].
3. Povolali pro něj starší ze starších* *bejt dinu*,* a ti mu četli o pořadí [bohoslužeb] dne a [poté] mu řekli: „Můj pane, veleknězi, čti nyní vlastními ústy, možná jsi [něco] zapomněl nebo ses třeba [něco] nenaučil.“* Na ranní bohoslužbu v předvečer Jom kipur jej postavili do východní brány a převáděli před ním krávy, berany a ovce,* aby je poznal* a aby byl obeznámen se službou.
4. Po celých sedm dní mu* neodepírali ani jídlo, ani pití. [Avšak] v předvečer Jom kipur před soumrakem* jej nenechali jíst příliš mnoho, protože jídlo způsobuje ospalost.
- 5.* Starší *bejt dinu* přivedli [velekněze] ke starším kněžím, vyvedli jej do horní místnosti *Bejt Avtinas*,* zapřísahali jej, vzdálili se od něj* a odešli.* Řekli mu: „Můj pane, veleknězi, jsme vyslanci *bejt dinu* a ty jsi náš vyslanec a vyslanec *bejt dinu*, zapřísaháme tě při Tom, jenž nechává Svě Jméno přebývat v tomto domě, že nezměníš

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — A obětuje hlavu a [zadní] nohy. Z každodenní oběti (*tamid*).

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Povolali pro něj starší ze starších. Každý den během týdne před *Jom kipur* povolali před velekněze nejučenější a nejvzdělanější muže, aby mu četli pasáže z Tóry (Lv 21:10, paraša *Acharej mot*) ohledně zákonů a nařízení při bohoslužbě na *Jom kipur*.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — *Bejt dinu*. Z velkého Sanhedrinu, který měl 71 členů.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Možná jsi [něco] zapomněl nebo ses třeba [něco] nenaučil. Původně byl velekněz skutečně „největším mezi svými bratry“ (Lv 21:10), tedy největší v síle, moudrosti i bohatství a podle toho byl také do svého úřadu dosazován. Avšak v dobách Druhého Chrámu, kdy kněžská funkce upadala a za velekněze byli dosazováni lidé, jejichž morální a lidské kvality zdaleka nedosahovaly kvalit jejich předků, neboť jejich funkce byla podřízena vládařům a oni sami byli zkorumpovaní, se tato praxe stala nutností, neboť se skutečně mohlo stát, že velekněz neznal řádné Tóry.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Krávy, berany a ovce. Které měl obětovat nazírat na *Jom kipur*. Ve výčtu zvířat ale chybí kozel, kterého mu neukazovali a kterého nepřiváděli do Chrámu dříve, než nastal čas jeho oběti, neboť na něj byly vloženy hříchy Izraele.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Aby je poznal a věděl jakým způsobem a kde je má obětovat.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Po celých sedm dní mu neodepírali ani jídlo, ani pití. Tj. velekněz, který byl odloučen od své rodiny, neboť se slušelo, aby jedl a pil podle svého přání a aby mu nic nechybělo.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — [Avšak] v předvečer *Jom kipur* před soumrakem během se *udat mafsek*.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Protože jídlo způsobuje ospalost a velekněz nesměl během *Jom kipur* usnout.

5. Následující *mišna* se zabývá problematikou pálení kadidla na *Jom kipur* a přípravu na něj.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — *Bejt Avtinas*. *Bejt Avtinas* byl pojmenován podle kněžské rodiny, která měla na starost přípravu kadidla v Chrámu a znala také tajemství jeho složení. Velekněz byl do tohoto domu přiveden v předvečer *Jom kipur*, aby se naučil, jak přinést kadidelnici plnou žhavého uhlí a „obě své dlaně plně stlučeného kadidla“ (Lv 16:12) za chrámovou oponu, neboť tuto obtížnou část služby mohl vykonat pouze on.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Vzdálili se od něj. Poté, co jej přenechali starším kněžím.

א שְׁבַעַת יָמִים קֹדֶם יוֹם הַכַּפּוּרִים מִפְּרִישֵׁין כֹּהֵן גָּדוֹל* מִבֵּיתוֹ* לְלִשְׁכַּת פְּלִהְדְרִין* וּמִתְקִינֵין לוֹ כֹּהֵן אַחַר תַּחְתִּיּוֹ* שְׁמָא יֵאָרֵעַ בוּ פְּסוּל*. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, אַף אִשָּׁה אַחֲרַת מִתְקִינֵין לוֹ* שְׁמָא תָמוּת אִשְׁתּוֹ* שֶׁנֶּאֱמַר וַכֹּפֵר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי בֵיתוֹ. בֵּיתוֹ, זוֹ אִשְׁתּוֹ*. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן, אֵין לְדַבֵּר סוּף*.
 ב כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם* וּמְקַטֵּיר אֶת הַקְּטֹרֶת* וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת, וּמְקַרִּיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים* וּשְׂאֵר כָּל הַיָּמִים, אִם רָצָה לְהַקְרִיב, מְקַרִּיב גְּדוֹל מְקַרִּיב חֲלֹק בְּרֹאשׁ וְנוֹטֵל חֲלֹק בְּרֹאשׁ*.
 ג מָסְרוּ לוֹ זְקֵנִים מְזַקְנֵי בֵּית דִין* וְקוֹרִין לְפָנָיו בְּסֹדֶר הַיּוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי כֹהֵן גָּדוֹל, קָרָא אֶתָּה בְּפִיךָ, שְׁמָא שְׁכַחְתָּ אוּ שְׁמָא לֹא לְמַדְתָּ*. עַרְב יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁחַרְיַת, מַעֲמִידִים אוֹתוֹ בְּשַׁעַר הַמְּזוֹרָה, וּמְעַבְרִין לְפָנָיו פְּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׁים* כְּדֵי שְׂיֵהָא מִכִּיר* וְרָגִיל בְּעַבּוּדָה*.
 ד כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים לֹא הָיוּ מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה* עַרְב יוֹם הַכַּפּוּרִים עִם הַשְּׂכָה, לֹא הָיוּ מְנַיְחִים אוֹתוֹ לְאָכַל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שְׁהַמֵּאֲכָל מְבִיא אֶת הַשְּׂנָה*.

ה מָסְרוּהוּ זְקֵנֵי בֵּית דִין לְזַקְנֵי כְּהֵנָה, וְהֵעֲלוּהוּ לְעֵלְיַת בֵּית אֲבָטִינָס* וְהִשְׁפִיעוּהוּ וְנִפְטְרוּ* וְהִלְכוּ לָהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ* אִישִׁי כֹהֵן גָּדוֹל, אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִין, וְאֶתָּה שְׁלוּחֵינוּ וּשְׁלִיחַ בֵּית דִין, מְשַׁבְּעִין אָנוּ עֲלֶיךָ בְּמֵי שֶׁשֶׁפֶן

גדול — Velekněze, který je právě ve velekněžském úřadu.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Od jeho domu. Tj. od jeho manželky, neboť by se mohl rituálně znečistit (např. kvůli *nida*) a tak se stát nezpůsobilým ke službě na *Jom kipur*, kterou musel vykonávat velekněz. Podle jiného výkladu je počet sedmi dní odvozen z výkladu biblického verše Lv 8:33–34 „A od vchodu do stanu setkávání nebudete vycházet po sedm dní až do dne, kdy budou naplněny dny vašeho svěcení...“ Tak jako učinil v tento den, přikázal Hospodin činit usmíření za vás.“ A výraz „usmíří za vás“ (*jekaper alejchem*) je vykládán jako vykonávání smířčí služby na *Jom kipur*.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Sál úředníků. Tato místnost, která se nacházela v chrámovém okrsku, byla původně nazývána „sálem pánů a vážných lidí.“ Ale poté, co byla během římské okupace funkce velekněze obsazována podle přání římských prokurátorů a ztratila svou vážnost a samotní kněží v dobách Druhého Chrámu byli hříšnější (*Rašš*), začala být na znamení znevažení velekněžského postu nazývána jako „palhedrin“ (v Gemara též jako „parhedrin“) což je slovo řeckého původu a znamená totéž, co „královští úředníci“.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Ustanoví jiného kněze místo něj do úřadu velekněze po dobu jednoho týdne před *Jom kipur*.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Nezpůsobilým. Neboť by se mohl rituálně znečistit a tak se stát nezpůsobilým ke službě na *Jom kipur*, kterou musel vykonávat jedině velekněz.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Dokonce mu ustanoví i jinou ženu před *Jom kipur*.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Protože by jeho žena mohla zemřít. Pokud by jeho „první žena“ zemřela, měl by tak ještě jednu, takže by mohl vykonávat smířčí obřady, neboť velekněz, který nemá ženu, nemůže vykonávat službu v chrámu na *Jom kipur*.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — To je jeho žena. V Gemara ovšem naráží na fakt, že podle výkladu zmíněného verše může mít velekněz pouze jednu ženu a nikoli dvě.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Pak by to nemělo konce. Učenci naráží na zjevný fakt, totiž že ustanovením zvláštní „druhé manželky“ se problém neřeší, ale naopak vytváří, neboť by se mohl stát, že by zemřely obě ženy a pak by bylo nutné ustanovit třetí atd. Celý koncept je odmítnut s tím, že u separace velekněze před *Jom kipur* je důležitá jeho osobní čistota a způsobilost vykonávat smířčí obřady, nikoli problematická úmrtí jeho manželky. Tento problém se řeší ustanovením jiného kněze na místo velekněze a ne ustanovením „náhradní“ manželky.

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Rozlévá krev oběti po čtyřech stěnách oltáře jak bylo zvykem během každodenní oběti (viz. *Zvachim* kap. 5.).

וּמְקַרְבֵּי אֵת הָרֹאשׁ אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת הָרִגְלִים — Pálí kadidlo na zlatém oltáři během ranní a odpolední oběti.

ani slůvkz z toho, co jsme ti řekli.“* Usedl stranou a naříkali* a oni usedli stranou a [také] naříkali.*

6. Pokud byl [velekněz] učený, vykládal,* pokud nebyl,* učenci vykládali před ním. Pokud byl zvyklý číst,* četl. Pokud ne, četli před ním. A z čeho* četli před ním? Z knih Ijov, Ezra a Divrej ha-jamim.* Zecharja ben Kvutal* říká: „Mnohokrát jsem před ním četl z knihy Daniel.“

7. Pokud si chtěl [velekněz] zdřímnout,* mladí kněží před ním luskli prsty, a řekli mu: „Můj pane, veleknězi, vstaň a zažeň spánek na dlažbě.“* Takto ho zaneprázdnil,* dokud nenastal čas oběti.*

8. Každý den čistili oltář* při volání vyvolávače* nebo přibližně [v té době], ať už předtím nebo potom.* Na Jom kipur [vynášeli popel] od půlnoci a na svátky* od první hlídky.* Avšak volání vyvolávače nezačalo, dokud se nádvoří [Chrámu] nezaplnilo Izraelem.

KAPITOLA DRUHÁ

1. V dřívějších dobách, když chtěl kdokoli [z kněží] odstranit [popel] z oltáře, odstranil jej. Ale v čase, kdy jich* bylo příliš mnoho, běželi a vystoupili na rampu* a ten, kdo předběhl svého druha o čtyři lokty, získal [právo vybírat popel z oltáře]. Ale pokud tam dva [doběhli] stejně, pak jim dohlížitel řekl: „Zvedněte [prsty]!“* A co udělali? Ukázali jeden nebo dva [prsty], ale nikdy nezvedli palec v Chrámu.*

2. Stalo se, že oba [kněží] doběhli stejně a vystoupili na rampu a jeden z nich strčil do druhého, ten spadl a zlomil si nohu. Když *bejt din* viděl, jak nebezpečné to může být, ustanovil, že napříště se nebude [stanovovat kněz, který bude] vybírat popel jinak, než losem. Celkem byly čtyři losy, toto [byl] první los.

v řadě případů nerozuměli hebrejsky a bylo jim tedy nutné předčítat takové pasáže, které byly v jazyce, kterému rozuměli, tj. v aramejštině, mimo jiné tedy knihu Daniel.

בְּקֶשׁ לְהִתְנַמֵּן — Pokud si chtěl [velekněz] zdřímnout. Během nočních obřadů na *Jom kipur*.

וַסֵּת עַל הָרָצֵף — Vstaň a zažeň spánek na dlažbě. *Gemara* vykládá, že se zde jednalo tzv. *kida*, tj. když velekněz opřel o palec u nohou, uklonil se až na dlažbu a poté se zvedl bez toho, aby pohnul nohama. Opakováním tohoto typu úklony se mu rozproudila krev a vydržel v bdělém stavu (*Joma* 19b). Kromě toho jej zabavili i zpěvy písní a žalmů

עַד שֶׁיָּגִיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה — Dokud nenastal čas oběti. Tj. až do úsvitu, kdy nastal čas obětování každodenní oběti (*tamid*).

כָּאֵיב וּבְעֹרָא — Každý den čistili oltář od popela oběti, která na oltáři hořela po celou uplynulou noc.

פְּרִי וּבְעֹרָא — Při volání vyvolávače. V *gemara* vykládají tento výraz dvěma způsoby: 1) mohlo jít o kokrhání kohouta; 2) o volání skutečného vyvolávače, který volal: „povstaňte, *kohanim*, ke své službě“ (*Škalim* 5:1).

אֶת זְמַן הַשְּׁחִיטָה — Ať už předtím nebo potom. Před vyvoláním nebo po něm.

A na svátky. Na *Pesach*, *Savu'ot* a *Sukot*.

מֵאֲשֵׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה — Od první hlídky. Časové úseky v noci jsou v *Mišna* počítány podle hlídek. Byly celkem tři, konec první hlídky tak znamená na konci první třetiny noci (tj. ještě před půlnocí; viz *Brachot* 1:1).

כִּהְיוּ רַבִּים — Ale v čase, kdy jich bylo příliš mnoho. Tj. kdy počet kněží v Chrámu dalece převyšoval počet nutný k vykonávání obětí

כִּהְיוּ רַבִּים — Běželi a vystoupili na rampu. Na rampu, která vedla kolem velkého oltáře na chrámovém nádvoří.

זָעָדוּ — Zvedněte [prsty]! Kněží zvedli jeden nebo dva prsty, aby bylo tyto možné spočítat, neboť počítat lidi samotné je zakázáno. Dohlížitel přišel ke kněžím, sňal turban z hlavy jednoho z nich, aby dal na vědomí, že od něj začne počítat a poté stanovil určité číslo, obvykle velmi vysoké, které mnohonásobně přesahovalo počet přítomných kněží, např. padesát nebo sto. Pak začal počítat prsty – nejprve u prvního kněze, poté u druhého a tak pořád dokola, dokud nedošel až ke stanovenému číslu – a na koho toto číslo vyšlo, ten vyhrál. Takovým způsobem se losovalo v Chrámu a byly řešeny všechny nesrovnalosti ohledně pořadí, pokud bylo zapotřebí užít losu.

אֶת זְמַן הַשְּׁחִיטָה — Ale nikdy nezvedli palec v Chrámu. *Gemara* vykládá, že tak nečinili kvůli Římanům.

שָׂמוּ בְּבֵית הַזֶּה, שְׁלֹא תִשְׁנֶה דָּבָר מִכָּל מַה שְּׂאֲמַרְנוּ לָךְ. הוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה. וְהָן פּוֹרֵשִׁין וּבּוֹכִין:

וְאִם הָיָה חֶכֶם, דּוֹרֵשׁ. וְאִם לֹא, תִלְמִידֵי חֶכְמִים דּוֹרֵשִׁין לִפְנֵי. וְאִם רְגִיל לְקֹרָא. קוֹרָא. וְאִם לֹא, קוֹרִין לִפְנֵי. וּבְמַה קוֹרִין לִפְנֵי. בְּאִיב וּבְעֹרָא וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים. וְזָכְרָהּ בְּן קְבוּטָל* אוֹמֵר, פְּעַמִּים הִרְבָּה קְרִיתִי לִפְנֵי בְּדַנְיָא:

זְבָקֵשׁ לְהִתְנַמֵּן. פְּרַחֵי כְהֵנָּה מִפִּין לִפְנֵי בְּאַצְבַּע צְרָדָה, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי כִהְיוּ גְדוֹל, עָמוּד וְהִפָּג אַחַת עַל הָרָצֵף. וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ* עַד שֶׁיָּגִיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה:

חֲבָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמְּזוּבָּח. בְּקִרְיַת הַגְּבֵר* אוֹ סִמוּף לוֹ, בֵּין לִפְנֵי בֵּין לְאַחֲרָיו. בְּיוֹם הַכְּפּוּרִים מִחֻצוֹת, וּבְרִגְלִים* מֵאֲשֵׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה. וְלֹא הִיִּתָּה קְרִיַּת הַגְּבֵר מִגַּעַת עַד שֶׁהִיִּתָּה עוֹרָה מְלֵאָה מִיִּשְׂרָאֵל:

פרק ב

אֵב וּבְעֹרָא, כָּל מִי שֶׁרוּצֵה לְתָרֵם אֶת הַמְּזוּבָּח, תּוֹרֵם. וּבְזִמְן שֶׁהָן מְרַבִּין, רִצִּין וְעוֹלִין בְּכַפֵּשׁ, וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבָרוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת זָכָה. וְאִם הָיָה שְׁנֵיהֶם שׁוֹיִן, הַמְּמַנֵּה אוֹמֵר לָהֶם הַצְּבִיעוּ. וּמַה הָן מוֹצִיאִין, אַחַת אוֹ שְׁתֵּי, וְאִין מוֹצִיאִין אֲגָדָל בְּמִקְדָּשׁ:

בְּמַעֲשֵׂה שְׁהָיָה שְׁנֵיהֶם שׁוֹיִן וְרִצִּין וְעוֹלִין בְּכַפֵּשׁ, וְדַחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבָרוֹ, (וְנִפְל) וְנִשְׁבְּרָה רִגְלוֹ. וּכְיִנּוּן שְׁרָאוּ בֵּית דִּין שְׂבָאִין לִידֵי סַכְנָה, הַתְּקִינוּ שְׁלֹא יְהוּ תּוֹרְמִין אֶת הַמְּזוּבָּח אֶלָּא בְּפִיס. אֲרַבְעָה פִּיסוֹת הָיָה שָׂם, וְזֶה הַפִּיס הָרִאשׁוֹן:

וְאָמְרוּ לוֹ — **רֵכְלִי מוּ**. *Mišna* se nyní vrací k tomu, jak velekněze zapřísahali členové Sanhedrinu.

זֶה נִזְמָנִים אֲנִי שְׁלֹא תִשְׁנֶה דָּבָר מִכָּל מַה שְּׂאֲמַרְנוּ לָךְ — *Ze nezměníš ani slůvkz z toho, co jsme ti řekli*. *Gemara* vykládá, že se zde jednalo o to, aby se při pálení kadidla neodchýlil a neprováděl tuto činnost podle učení Saduceů. Saduceové zastávali názor, že velekněz by měl přinést kadidlo zvenčí, položit je na žhavé uhlíky v kadidelnici když byl ve svatyni před oponou, a poté, co z kadidelnice začal stoupat kouř, měl vstoupit do nejsvětější Svatyně Chrámu, podle verše Lv 16:2: „ať nevstupuje v libovolné době do svatyně dovnitř za oponu k příkrovu, který je na schráně, aby nezemřel, neboť se objevím v oblaku nad příkrovem.“ Saduceové se na základě tohoto verše domnívali, že velekněz měl vstoupit do Svatyně v oblaku kouře z kadidla. Avšak podle názoru učenců měl velekněz vložit kadidlo na uhlíky až ve Svatyni, aby vstoupil s oběma dlaněmi plnými kadidla do svatyně, a teprve tam jej zapálil, jak je řečeno (Lv 16:12–13): „Vezme z oltáře, od Hospodina, kadidelnici plnou žhavého uhlí a dvě hrsti jemného kadidla z vonných věcí a vnese to dovnitř za oponu. Kadidlo vloží na oheň před Hospodina. Oblak z kadidla zahalí příkrov, který je na schráně svědeckví, aby nezemřel.“

הוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה — Usedl stranou a naříkali žalem nad tím, že byl členy Sanhedrinu považován za saduceje.

וְהָן פּוֹרֵשִׁין וּבּוֹכִין — Usedli stranou a [také] naříkali, neboť i když věděli, že dotyčný není saducej, museli pronést danou formuli a tak se ujistit, i když to znamenalo neodůvodněné podezření nevinného.

אֵב וּבְעֹרָא — Pokud byl [velekněz] učený, vykládal. Velekněz po celou noc *Jom kipur* vykládal a halachicky interpretoval verše z Tóry.

אֵב וּבְעֹרָא — Pokud nebyl schopen vykládat sám.

וְאִם רְגִיל לְקֹרָא — Pokud byl zvyklý číst. Pokud uměl číst ve svatých spisech, tj. *Tanach*.

אֵב וּבְעֹרָא — A z čeho. Tj. z jakých biblických knih.

זְבָקֵשׁ לְהִתְנַמֵּן — Z knih Ijov, Ezra a Divrej ha-jamim. Protože události popisované v těchto knihách posilují srdce a odhánějí spánek (*Rasi*, *Rambam*).

בְּדַבְרֵי הַיָּמִים — Zecharja ben Kvutal. Jak už bylo zmíněno výše, řada velekněží získala svůj úřad jen díky konexím, protekcí a úplatkům. Tato *mišna* nejen že hovoří o případu, kdy velekněz evidentně neznal texty svatých knih (a tyto musely být před ním předčítány), ale výrok Zecharji ben Kvutala svědčí i o tom, že kněží

3.* Druhý los [se týkal toho], kdo poráží [obět], kdo rozlévá [krev], kdo vynáší popel z vnitřního oltáře, kdo čistí menoru, a kdo pozvedá končetiny [zvířete obětovaného jako každodenní obět] na rampu:* hlavu a [pravou zadní] nohu, a dvě přední nohy, ocas a [levou zadní] nohu, hrudí a krk, dva boky, vnitřnosti, mouku, placky a víno.* Třináct kněží se účastnilo [tohoto losu]. Ben Azaj řekl před rabi Akivou jménem rabiho Jehošu'ý: „Tak, jak šly [jednotlivé části] za sebou, tak byly obětovány.“

4. Třetí los: „Noví [kněží]* k [obětování] kadidla, pojďte a losujte!“ A čtvrtý [los se týkal] mladých i starších [kněží, aby rozhodl] kdo vynesel končetiny [obětovaných zvířat] z rampy na oltář.

5. Každodenní obět obětovalo devět, deset, jedenáct [nebo] dvanáct [kněží]. Ne méně a ne více. Jak [toto fungovalo]? Samotnou [každodenní obět vykonával] devět [kněží].* Na svátek* jeden [kněz navíc] držel nádobu s vodou – to je deset [kněží]. Odpoledne jedenáct: Samotná [obět]* – devět [kněží] – a dva [kněží navíc], kteří drželi dřevěná polena.* A na šabat jedenáct: Samotná [obět]* – devět [kněží] – a dva [kněží navíc], kteří drželi ve svých rukou dvě hrsti kadidla překladných chlebů.* A na šabat během svátku [Sukot ještě] jeden [kněz navíc] držel nádobu s vodou.*

6. Beran byl obětován jedenácti [kněžími]: Maso [bylo obětováno] pěti [kněžími]; vnitřnosti, mouka a víno – každá dvěma.

7. Býka obětovalo dvacet čtyři [kněží]. Hlavy a zadní noha [byly obětovány následovně] – hlava jedním [knězem] a zadní noha dvěma [kněžími]. Ocas a zadní noha – ocas dvěma a zadní noha dvěma. Hrudník a krk – hrudník jedním a krk třemi. Dvě přední nohy – dvěma, dva boky – dvěma; vnitřnosti, mouka a víno – každá třemi. O jakých věcech [Mišna] hovoří? O obětech za společenství.* Ale ohledně oběti za jednotlivce, pokud chtěl obětovat, [at] obětuje.* Stažení [z kůže] a vyvržení těch i těch [obětí]* je stejné.*

KAPITOLA TŘETÍ

1. Zástupce* jim* řekl: „Jděte* a podívejte se, jestli už nenastal čas [rituální] porážky.“* Pokud nastal, [ten, jenž jej] spatřil, zvolal: „Barkaj!“* Matitja ben Šmu'el říká: „Je celý východní obzor ozářen* až k Hebronu?“* A on říká: „Ano.“

צָאוּ — Jděte na vyvýšené místo v Chrámu.
O obětech za společenství. Pouze oběti za společenství vyžadovaly takové množství kněží a pouze u nich byly jednotlivé funkce losovány.

אם רצה להקריב, מקריב — Pokud chtěl obětovat, [at] obětuje. I bez toho, aby o tuto obět losoval

הפשתן ונתוחן של אלו ואלו — Stažení [z kůže] a vyvržení těch i těch [obětí]. Tj. oběti za společenství i oběti za jednotlivce.

Je stejné. Tzn. že jsou vhodné a v případě oběti jednotlivce na toto není potřeba kněze ani losu.

זָסֵטֶטֶט — Zástupce. Dle Rašioho je zde memune zástupcem velekněze. Dle Tosafot Jom Tov se jedná o dohlížitele nad losy.

Jim. Kněžími, kteří byli vylosováni k ranní každodenní oběti.

צָאוּ — Jděte na vyvýšené místo v Chrámu.

אם הגיע זמן השחיטה — Jestli už nenastal čas [rituální] porážky každodenní oběti ráno, která se smí provádět až po východu slunce.

בִּרְקָאִי — Barkaj. Dosl. záře, svit, v tomto případě záře úsvitu, která signalizovala, že slunce již vyšlo a je možné začít s obětí.

הַאִיר פְּנֵי כָל הַמִּזְבֵּחַ — Celý východ je ozářen. Matitja ben Šmu'el se domnívá, že ten, kdo sleduje, zda nastal čas vhodný pro porážku, musí vyčkat, dokud slunce neozáří celý východní obzor. Pokud se tak ještě nestalo, je nutné s porážkou počkat.

אֵז כְּהֵבְרוֹן — Až k Hebronu. Na paměť praotců a jejich žen, které jsou v něm pohřbeny [Jerúsalmi]. Podle komentářů [Raši, Tosafot] byl Matitja ben Šmu'el jedním ze zástupců a dohlížel na chod oběti a Mišna zaznamenává jeho otázku na jednoho z kněží,

ג הפיס השני, מי שוחט, מי זורק, ומי מִדְּשֵׁן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, ומי מִדְּשֵׁן אֶת הַמְּנוֹרָה, ומי מַעֲלָה אֲבָרִים לִכְבֹּשׁ, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וְשֵׁתֵי הַיָּדַיִם, הַעֲקֹץ וְהָרֶגֶל, הַחֹזֶה וְהַגֵּרָה, וְשֵׁתֵי הַדְּפָנוֹת, וְהַקְּרָבִים, וְהַסֵּלֶת, וְהַחֲבָתִין, וְהִיזִין.* שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר כְּהֵנִים זָכוּ בוֹ. אָמַר בֶּן עֲזַאי לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּרַף הַלּוֹכוֹ הִיָּה קָרֵב:

ד הפיס השלישי, חדשים* לקטרת באו והפסו. והרביעי, חדשים עם ישנים, מי מעלה אברים מן הכבש ולמזבח:

ה תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, בשנים עשר, לא פחות ולא יותר. כיצד. עצמו בתשעה.* בהג.* ביד אחד צלוחית של מים, הרי כאן עשרה. בין הערבים, באחד עשר, הוא עצמו בתשעה, ושנים בידם שני גיורי עצים.* ובשבת באחד עשר, הוא עצמו בתשעה, ושנים בידם שני בויכי לבונה של לחם הפנים.* ובשבת שבתוף ההג, ביד אחד צלוחית של מים:*

ו איל קרב באחד עשר, הבשר בחמשה, הקרבים והסלת והיזין בשנים ישנים:

ז פר קרב בעשרים וארבעה, הראש והרגל, הראש באחד, והרגל בשנים. העקץ והרגל, העקץ בשנים, והרגל בשנים. החזה והגרה, החזה באחד, והגרה בשלשה. שתי ידיים בשנים. שתי דפנות בשנים. הקרבים והסלת והיזין בשלשה שלשה. במה דברים אמורים. בקרבנות צבור.* אבל בקרבן יחיד, אם רצה להקריב, מקריב. הפשתן ונתוחן של אלו ואלו* שוין:*

פרק ג

א אמר להם* הממנה* צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה.* אם הגיע, הרואזה אומר, ברקאי.* מתתניא בן שמואל אומר, האיר פני כל המזבח* עד שבחברון.* והוא אומר הן:

3. Mišna zde vyjmenovává jednotlivé části oběti (viz též Tamid 3:1).

Mouku, placky a víno. Viz Mišna Zva'chim, 5. kapitola.

Noví [kněží]. Kněží, kteří ještě neobětovali kadidlo, což byla funkce pokládána za nejváženější a proto ti, kdo už kadidlo obětovali, se více k této službě nehlásili a přenechávali jí novým kněžími, kteří jí ještě nevykonali.

Devět [kněží]. Jak již bylo vysvětleno ve 3. mišně: Jeden kněz nesl hlavu a pravou zadní nohu oběti, druhý dvě přední nohy, třetí ocas a levou zadní nohu, čtvrtý hrudí a krk, pátý dva boky, šestý vnitřnosti, sedmý mouku, osmý placky a devátý víno.

Na svátek. Tj. na Sukot, kdy byla prováděna tzv. vodní úlitba.

Dřevěná polena. Co se týče odpolední oběti, bylo navíc přidat polena na obětní hranici na oltáři, jak je řečeno: „A dají synové Aharona kněze oheň na oltář a rozprostou dřevo nad ohněm“ (Lv 1:7) a výklad zní: Pokud se tato záležitost netýká ranní každodenní oběti, jak je řečeno: „Oheň na oltáři bude stále udržována, nevyhasne. Kněz jí bude každé ráno zapalovat dříví, narovná na něm obět a obrátí na něm tuk z pokojných obětí v obětní dým“ (Lv 6:5), pak se musí týkat každodenní oběti odpoledne, tím spíše když při ranní každodenní oběti ležela povinnost uspořádat obětní hranici na knězi, který byl povinován vyneset popela z oltáře.

Dvě hrsti kadidla překladných chlebů. Dvě hrsti kadidla, které bylo přinášeno společně s překladnými chleby (Lv 24:5–7).

Jeden držel láhev s vodou. Což je dohromady dvanáct kněží.

2. A proč to bylo nutné [dělat] takto? Protože jednou vyšlo měsíční světlo [a zářilo tak], že se podobalo světlu za úsvitu* a porazili [zvíře určené ke] každodenní oběti* a pak je přenesli na místo spálení.* Přivedli velekněze do mikve. Takové bylo pravidlo v Chrámu: Kdokoli se vyprázdní, musel se ponořit a kdokoli se musel vymočít, musel si omýt ruce a nohy.*

3. Nikdo* nevstupuje do nádvoří* ani k [obětní] službě,* a to dokonce ani když je [rituálně] čistý, dokud se neponoří.* Patero ponoření* a deset omytí* podstupoval velekněz v ten den.* A všechny na svatém místě,* v Bejt Parva,* kromě tohoto jednoho.*

4. Rozprostřeli závoj ze lnu mezi ním* a lidem. Svlékl se, sestoupil [do lázně] a ponořil se, vystoupil a zahalil se [do plátna]. Přinesli mu zlatý oděv, oblékl si jej, omyl si ruce a nohy. Přivedli mu [zvíře určené ke] každodenní oběti, zařídil je, jiný [kněz] dokonal porážku za něj. Přijal krev [oběti do bohoslužebných nádob] a rozstříkl ji [po oltáři]. Vstoupil [k vnitřnímu oltáři], aby obětoval ranní porci kadidla, vyčistil světla [menory] a obětoval hlavu a končetiny [obětovaného zvířete] a obětoval chavitin* a [úlitbu] vína.

5. Kadidlo* bylo ráno obětováno [v době] mezi [rozstříkováním] krve [na oltář] a [obětováním] končetin [zvířete]; a odpoledne [bylo obětováno v době] mezi [obětováním] končetin a úlitbou. Pokud byl velekněz starý nebo chatrného zdraví,* ohřáli pro něj vodu* a [na Jom kipur] ji vlili do studené [vody v lázni] aby zmírnili její chlad.

6. Přivedli jej do Bejt Parva, jež se nacházela na svatém místě.* Rozprostřeli závoj ze lnu mezi ním a lidem. Omyl si ruce a nohy a svlékl se. Rabi Me'ir říká: Svlékl se, omyl si ruce a nohy, sestoupil [do lázně] a ponořil se, vystoupil [z lázně] a osušil se. Přinesli mu bílý šat, oblékl si jej a omyl si ruce a nohy.

7. Ráno oblékal [velekněz] plusin* [jenž měl hodnotu] dvanácti mane.* A odpoledne

za lid prováděl ve zlatých šatech 4. Vynesení páničkek placek z nej-
světější svatyně konal v bílých šatech 5. Odpolední každodenní obět přinášel ve zlatých šatech.

Deset omytí rukou a nohou. Poprvé si ruce omyval kvůli oděvům, které svlékal, podruhé kvůli oděvům, které oblékal. Toto dvojití mytí je odvozeno z verše Lv 16:23–24: „Potom vstoupí Áron do stanu setkávání a svlékne lněné roucha, které si oblékl při vstupu do svatyně, a zanechá je tam. Celý se omyje vodou na svatém místě a obleče si své roucha.“ Protože tento verš nemůže odkazovat na ponoření se do lázně, neboť o něm hovoří již verš 16:4, pak tedy musí hovořit o omytí rukou a nohou. Rabi Jehuda ha-Nasi vykládá, že výraz *u-rcba*, který se nachází na začátku 24. verše, se vztahuje i k verši předchozímu, měl by se tedy číst: „... a svlékne ... a omyje se, a omyje se... a obleče...“ První omytí kvůli šatům, které svlékl a druhé před tím, než druhé šaty oblékne, obojí kvůli jejich svatosti (je o nich řečeno „jsou to svatá roucha“). Tóra používá výraz „omytí“ (*rcba*) když odkazuje k posvěcení, neboť očista a posvěcení je totéž; a stejně tak, že pokud je posvěcení možné jen na svatém místě, tak i očistění (tedy ponoření) je možné konat pouze na svatém místě.

V ten den na Jom kipur.

A všechny na svatém místě. Tj. v Chrámu, v chrámovém okrsku.

Bejt Parva. Bejt Parva byla místnost, která se nacházela v chrámovém okrsku a kde se také nalazala rituální lázeň,

kerou velekněz používal. Byla pojmenována podle člověka, který ji postavil.

Kromě tohoto jednoho. Jednalo se o ponoření, které musel každý vykonat před samotným vstupem do Chrámu, tedy na nesvatém místě, což bylo v mikve, která se nacházela u vodní brány (*banajta v Jomá 31b*). Tohoto ponoření se týká následující *mišna*.

Mezi ním. Tj. veleknězem

Chavitin. Desetinu efy mouky

Kadidlo jako součást každodenní oběti (Ex 30:7).

Nebo chatrného zdraví a tak by mu mohlo dělat problémy ponořování se do mikve, jež je voda byla studená.

Ohřáli pro něj vodu před *Jom kipur*.

Jež se nacházela na svatém místě. Tj. v chrámovém okrsku, viz výše.

Plusin. Bílý šat zhotovený z mimořádně kvalitního lnu, který pocházel z egyptského města Pelusium.

Mane. Zde se nejedná o jednotku množství či poměru (jako v případech jiných *mišnojot*) ale peněží – jedna *mane* je asi sto dinárů.

ב וְלִמָּוּה הַצָּרְכּוֹ לִכְפֹּי, * שפיעם אחת עלה מאור הלבנה ודמו שהאיר מזרח. * ושחטו את התמיד, * והוציאווהו לבית השרפה. * הורידו כהן גדול לבית הטבילה. * זה הפלל היה במקדש, כל המסיף את רגליו טעון טבילה, וכל המטיל מים טעון קדוש ידים ורגלים: *

ג אין אדם * נכנס לעזרה * לעבודה * אפלו טהור, עד שישטובל. * המש טבילות * ועשרה קדושי* טובל כהן גדול ומקדש בו ביום, * וכלן בקדש * על בית הפרה * חוץ מוז בלבד: *

ד פרוסו סדין של בוץ בינו * לבין העם. פשט, ירד וטבל, עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב, ולבש וקדש ידיו ורגליו. הביאו לו את התמיד. קראו, ומרק אחר שחיטה על ידו. קבל את הדם וזרקו. נכנס להקטיר קטרת של שחר, ולהטיב את הנרות, ולהקריב את הראש ואת האברים ואת החבתין * ואת היין: *

ה קטרת * של שחר היתה קרבה בין דם לאברים של בין הערבים, בין אברים לנסכים. אם היה כהן גדול זקן או אסטניס, * מחמין לו חמין * ומטילין לתוך הוצנו, כפי שתפוג צנתו: *

ו הביאוהו לבית הפרה ובקדש היתה. * פרוסו לו סדין של בוץ בינו לבין העם, קדש ידיו ורגליו ופשט. רבי מאיר אומר, פשט, קדש ידיו ורגליו. ירד וטבל עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן, לבש וקדש ידיו ורגליו: * ז בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה, * ובין הערבים הנדוין * של

který byl pověřen sledováním východu slunce. Dokud tento kněz neodpověděl na jeho otázku „ano“, nesmělo se začít s porážkou. *Rambam (Hilehot Tamidin 1:2)* dává Matitjovi za pravdu a *halacha* je podle Matitji ben Šmu'ela.

A proč to bylo nutné [dělat] takto? Proč museli kněží pozorovat a pak svěřit, že slunce ozařuje celý východní obzor?

Že se podobalo světlu za úsvitu. Neboť měsíc vyšel nad východním obzorem a ozářil jej.

A porazili [zvíře určené ke] každodenní oběti. A teprve poté zjistili, že došlo k omylu.

Na místo spálení. Neboť oběť byla neplná (protože byla obětována ještě během noci) a musela být spálena mimo Chrám a tak přišla nazmar. Aby k tomu již nemohlo dojít, ujišťovali se napříště, že slunce skutečně vyšlo a nastal den.

Musel si omýt ruce a nohy. *Mišna* používá pro omytí rukou a nohou slovo *lekedes* – posvětit.

Nikdo. Ani kněz, ani levita, ani příslušník Izraele.

Nevstupuje do nádvoří. Do nádvoří Izraele, *Ezrat Jissa'el*. Chrám měl celkem čtyři nádvoří: nádvoří národů, kam mohli vstupovat i neziďé, nádvoří žen, nádvoří Izraele a nádvoří kněží.

Ani k [obětní] službě. A dokonce ani kdyby tam šel kvůli něčemu jinému, než službě (*Jerusalmi*)

Dokud se neponoří. Dokud nevykoná očistnou koupel v *mikvi*. *Gemara* vykládá následovně: Zeptali se Ben Zomy: Jaký je účel tohoto ponoření se (do rituální lázně pro člověka, který není kněz)? Odpověděl jim: Pokud velekněz (který je sám považován za svatého a který se řídí nejpřísnějšími pravidly rituální čistoty), který přechází z jednoho svatého místa na druhé, a z jednoho místa (pakliže tam vstoupil jako nečistý, je na něj seslána *kavet*) na jiné (za jehož narušení také hrozí trest *kavet*, pokud tam vstoupil nečistý) je sám povinován se předtím (rituálně) ponořit, oč více je nutné, aby se (do rituální lázně) ponořil ten, kdo přechází z místa světského na svaté a z místa, (kam pokud vstoupil nečistý) nehrozí trest *kavet* na místo (kam pokud vstoupil nečistý) hrozí trest *kavet* (tzn. *kaet*, neboli „vytětí“, hrozí tím spíše v případech pokud člověk, jenž není kněz, vchází neočištěn do Chrámu).

Patero ponoření do rituální lázně. Velekněz si během *Jom kipur* celkem pětkrát mýl oděv. *Gemara* vysvětluje počet pěti ponoření z následujícího biblického verše Lv 16:4 „Oblekne si svatou lněnou suknicí, pod ní bude mít na těle lněné spodky, přepásce se lněnou šerpou a ovine si lněný turban. Jsou to svatá roucha. Celý se omyje vodou, než je oblékne.“ Věta „Jsou to svatá roucha“ je ovšem nadbytečná, je tedy vyložena tak, že nejen při prvním oblékání ale při každém dalším je nutné se očistit, neboť „roucha“ jsou řečena v plurálu a tedy během každé výměny oblečení se velekněz musí omyt. Každé převlečení vyžadovalo ponoření do lázně a také dvojití umytí rukou a nohou (viz dále). Těchto pět druhů oblečení nosil velekněz při následujících úkonech: 1. Ranní oběť *tamid* (každodenní oběti) vykonával ve zlatých šatech (viz dále) 2. Zvláštní obětní služba na *Jom kipur*, tzn. vyznání vín a obětování kozlu za hřích (Lv 16:6–11) konal v bílých šatech (zvláštní oděv pouze pro *Jom kipur*) 3. Obětování berana za sebe a berana

hindvin,* jenž měl hodnotu osmi set zuz,* to jsou slova rabiho Me'ira. A učenci říkají: Ráno oblékal [šat v hodnotě] osmnácti mane a odpoledne dvanácti mane, což je dohromady třicet manim. Tyto [manim] jsou od obce* a pokud chtěl [velekněz] přidat,* přidal ze svého.

8. Přivedli jej k jeho [obětnímu] býku a jeho býk stál mezi Ulam a oltářem, hlavou na jih a tváří na západ a kněz stál na východě, tváří k západu. Položil na něj obě své ruce a vyznal se. A takto promlouval: „Prosím, Bože, pochybil jsem, vědomě jsem přestoupil, zhřešil jsem před Tebou, já i můj dům. Prosím, Bože, usmíř mne za má pochybení, přestoupení i hříchy, jimiž jsem pochybil, přestoupil a zhřešil před Tebou, já i můj dům, jak je psáno v Tóře Mošeho, Tvého služebníka: „V tento den za vás vykoná smírní obřady a očistí vás ode všech vašich hříchů. Budete před Hospodinem čisti.“⁴¹ A oni po něm odpověděli: „Požehnáno budiž jméno Jeho vznešeného království na věky věků.“

9. Přišel k východní straně chrámového nádvoří, zástupce po jeho pravici a představený kněžských směn* po jeho levici. Tam [stáli] dva kozlové a malá dřevěná krabička a v ní dva losy. Bývaly ze zimostrázu, ale Ben Gamla je zhotovil ze zlata a [za to] na něj vzpomínali s chválou.

10. Ben Katin zhotovil dvanáct čepů k nádrži, která před tím měla jen dva a také udělal čerpadlo k nádrži, takže od té doby nemohlo [dojít k tomu] že by [nádrž] byla nevhodná [k užívání]. Král Munbaz* nechal zhotovit držadla všech nádob [používaných na] Jom kipur ze zlata. Helena, jeho matka zhotovila zlatý svícen nad vchodem do Chrámu a také učinila zlatou desku, na níž byla napsána část z [traktátu] Sota. Dveře, [které nechal zhotovit] Nikanor, provázely zázraky a [za to] na něj vzpomínali s chválou.

11. A toto jsou ti, [na něž je vzpomínáno] s hanbou: [členové] rodu Garmu, [protože] nechtěli [nikoho] naučit jak se dělá překladný chléb; [členové] rodu Avtinu, [protože] nechtěli [nikoho] naučit jak se dělá kadidlo; Hugaras ben Levi uměl velmi dobře zpívat, ale nechtěl to [nikoho] naučit; Ben Kamcar nechtěl [nikoho] naučit psát. O těch prvních je řečeno: „Památka spravedlivého bude požehnána,⁴²“ a o těchto je řečeno „kdežto jméno svévolníků zpráchniví.“⁴³

KAPITOLA ČTVRTÁ

1. Zatřásl s krabičkou a vytáhl dva losy. Na jednom bylo napsáno „B-hu“; na druhém bylo napsáno „Azazelovi“. Zástupce stál po jeho pravici, představený kněžských směn po levici. Pokud [los s nápísem] „B-hu“ byl v jeho pravici, zástupce mu řekl: „Můj pane, veleknězi, pozvedni svou pravici!“ Pokud [los s nápísem] „B-hu“ byl v jeho levici, představený kněžské směny mu řekl: „Můj pane, veleknězi, pozvedni svou levici!“ Dal [losy] na [oba] dva kozly a řekl: „Oběť za hřích Hospodinu.“ Rabi Jišma'el řekl: „Nebylo nutné, aby řekl ‚oběť za hřích‘, leč jen ‚Hospodinu‘. A oni po něm odpověděli: „Požehnáno budiž jméno Jeho vznešeného království na věky věků.“

¹ Lv 16:30

² Př 10:7

³ Tamtéž

pododílů se nazýval „Hlava Otcova domu“; někdy též překládáno jako „Hlava představených“ – ראש בית אב

— Král Munbaz. Král z města Adiabene v severní Mezopotámii, jehož matka Helena i on sám konvertovali k judaismu.

שמונה מאות זוז,* דברי רבי מאיר. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים, בְּשַׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ שָׁל שְׂמוֹנֶה עָשָׂר מָנָה, וּבֵין הָעֶרְבִים שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנָה, הַכֹּל שְׁלֹשִׁים מָנָה. אֵלּוּ מִשָּׁל צְבוּר.* וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף,* מוֹסִיף מִשָּׁלוֹ:

ח בָּא לוֹ אֶצֶל פָּרוֹ, וּפְרוֹ הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָם וְלַמְזוּבָה, רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּפְנָיו לְמַעְרָב, וְהִכְהִין עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפְנָיו לְמַעְרָב, וְסוּמְךָ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְוַדֵּה. וְכָף הָיָה אוֹמֵר, אֲנִי הַשֵּׁם, עוֹיְתִי פִשְׁעֵי הַטָּאֵתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבִיְתִי. אֲנִי הַשֵּׁם, כִּפָּר נָא לְעוֹנוֹת וּלְפִשְׁעֵי וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹיְתִי וּשְׁפִשְׁעֵי וּשְׁחַטָּאֵי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבִיְתִי, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדְּךָ, כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאֵיכֶם לְפָנָי ? תִּטְהָרוּ. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ט בָּא לוֹ לְמִזְרַח הָעֶזְרָה, לְצִפּוֹן הַמְזוּבָה, הִסְגָן מִיְמִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב* מִשְׂמָאלוֹ. וְשֵׁם שְׁנֵי שְׁעִירִים, וְקִלְפֵי הַיְתָה שֵׁם וְבָה שְׁנֵי גוּרְלוֹת. שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ הָיָה, וְעֶשְׂאָן בֶּן גַּמְלָא שֶׁל זְהָב, וְהָיָה מְזַכְרִין אוֹתוֹ לְשִׁבְחָה: י בֶּן קָטִין עָשָׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דָּד לְכִיּוֹר, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם. וְאָף הוּא עָשָׂה מוֹכְנֵי לְכִיּוֹר, שֶׁלֹּא יְהִי מִיְמִיו נִפְסָלִין בְּלִינָה. מִנְּבוֹ הַמְלָךְ הָיָה עוֹשֶׂה כָּל יְדוֹת הַכְּלָיִם שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁל זְהָב. הֵילְנֵי אִמּוֹ עֲשָׂתָה נְבָרְשֵׁת שֶׁל זְהָב עַל פְּתָחוֹ שֶׁל הַיְכָל. וְאָף הִיא עֲשָׂתָה טְבֵלָא שֶׁל זְהָב, שְׁפָרְשֵׁת סוּטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ. נִיקְנוֹר נַעֲשׂוּ נְסִים לְדַלְתוֹתָיו, וְהָיָה מְזַכְרִין אוֹתוֹ לְשִׁבְחָה: יא וְאֵלּוּ לְגַנְאֵי שֶׁל בֵּית גְּרָמוֹ, לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה לַחֵם הַפְּנִים. שֶׁל בֵּית אַבְטִינָס לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטָרֶת. הַגֵּרֶס בֶּן לִוִי הָיָה יוֹדֵעַ פֶּרֶק בְּשִׁיר וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד. בֶּן קַמְצָר לֹא רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַכְּתָב. עַל הָרֵאשׁוֹנִים נֶאֱמַר, זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה. וְעַל אֵלּוּ נֶאֱמַר, וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב:

פרק ד

א טָרַף בְּקִלְפֵי וְהִעֲלָה שְׁנֵי גוּרְלוֹת. אֶחָד כְּתוּב עָלָיו לְשֵׁם וְאֶחָד כְּתוּב עָלָיו לְעֹזְאוֹל. הִסְגָן מִיְמִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְׂמָאלוֹ. אִם שֶׁל שֵׁם עָלָה בְּיְמִינוֹ, הִסְגָן אוֹמֵר לוֹ, אִישִׁי כֹהֵן גְּדוֹל, הַגְּבִיָה יְמִינְךָ. וְאִם שֶׁל שֵׁם עָלָה בְּשְׂמָאלוֹ, רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ, אִישִׁי כֹהֵן גְּדוֹל, הַגְּבִיָה שְׂמָאלְךָ. נִתְּנוּ עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְאוֹמֵר, לַה' חַטָּאת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמֵר חַטָּאת, אֶלָּא לַה'. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

Hindvin. Bílý lněný šat z Indie (dle Tosafot Jom Tov). — הַהֲדִינִין

A pokud chtěl [velekněz] přidat peníze a koupit dražší a kvalitnější oděv

Osmi set zuz. 800 zuz = 8 manim. — שְׂמוֹנֶה מֵאוֹת זוּז

Tyto [manim] jsou od obce. Z chrámové pokladny. — אֵלּוּ מִשָּׁל צְבוּר

Představený kněžských směn. Kněží se dělili do osmi oddílů, doslova „hlídek“ – מִשְׂמָר – a každá „hlídka“ byla dále rozdělena do šesti pododílů; představený předáků těchto

2. Přivázal rudou stužku na hlavu kozla poslaného [Azazelovi] a stál ve směru, kterým měl být poslán. A [kozlu, který měl být] obětován [uvázal stužku tam] kde měl být zařezán. Přišel ke druhému býku, vložil na něj obě své ruce a vyznal se. A takto promlouval: „Prosím, Bože, pochybil jsem, vědomě jsem přestoupil, zhřešil jsem před Tebou, já i můj dům, i synové Aharonovi, Tvůj svatý lid. Prosím, Bože, usmiř mne za má pochybení, přestoupení i hříchy, jimiž jsem pochybil, přestoupil a zhřešil před Tebou, já i můj dům, i synové Aharonovi, Tvůj svatý lid, jak je psáno v Tóře Mošeho, Tvého služebníka: „V tento den za vás vykoná smírčí obřady a očistí vás ode všech vašich hříchů. Budete před Hospodinem čisti.“¹ A oni po něm odpověděli: „Požehnáno budiž jméno Jeho vznešeného království na věky věků.“

3. Obětoval jej* a přijal jeho krev do nádoby a dal ji tomu, kdo byl určen [k tomu] aby ji míchal na čtvrté terase v Chrámu, aby se nesrazila. Vzal pánev a vystoupil na vrchol oltáře a rozhrnul žhavé uhlí na jednu a druhou stranu, nabral ty nejžhavější, sestoupil a nechal je na čtvrté terase na nádvoří.

4. Každý den [žhavé uhlíky] nabíral stříbrnou [lopatkou] a sypal je na zlatou [lopatku], ale v tento den je nabíral zlatou [lopatkou] a v ní je vnesl dovnitř. Každý den nabíral [uhlíky lopatkou o objemu] čtyři kabin a sypal je na [lopatku o objemu] tři kabin, ale v ten den nabíral [lopatkou o objemu] tři kabin a v ní je vnesl dovnitř.* Rabi Jose říká: Každý den nabíral [uhlíky lopatkou o objemu] se'a a sypal je na [lopatku o objemu] tři kabin, ale v ten den nabíral [lopatkou o objemu] tři kabin a v ní je vnesl dovnitř. Každý den byla těžká, ale v tento den byla lehká. Každý den [se používala lopatka] s krátkou rukojetí, ale v tento den s dlouhou. Každý den [se používala lopatka] jejíž zlato bylo žluté, ale v tento den [mělo zlato barvu] červenou; to jsou slova rabiho Menachema. Každý den obětoval polovinu [kadidla] ráno a polovinu odpoledne, ale v tento den přidával plnou hrst. Každý den bylo [kadidlo] vynikající, ale v tento den bylo nejlepší z nejlepších.

5. Každý den kněží vystupovali [na vrchol oltáře] po východní straně rampy a sestupovali po západní. V tento den velekněz vystupuje středem a sestupuje středem, Rabi Jehuda říká: „Velekněz vždy vystupuje středem a sestupuje středem.“ Každý den si velekněz umýval ruce a nohy z nádrže, ale v tento den ze zlaté konvičky. Rabi Jehuda říká: „Velekněz si vždy umývá ruce a nohy ze zlaté konvičky.“

6. Každý den [na oltáři] byly čtyři hranice, ale v tento den pět; to jsou slova rabiho Me'ira. Rabi Jose říká: „Každý den [tam byly] tři, ale v tento den čtyři [hranice].“ Rabi Jehuda říká: „Každý den [tam byly] dvě, ale v tento den tři [hranice].“

KAPITOLA PÁTÁ

1. Přinesli mu naběračku a lopatku, nabral plné dlaně [kadidla] a dal je do naběračky – [vzrůstem] velký [kněz] podle svých možností a [vzrůstem] malý [kněz také] podle svých možností – taková byla míra [kadidla]. Vzal lopatku [se žhavými uhlíky] do své pravé ruky a naběračku [s kadidlem] do levé. Kráčel chrámem, až přišel mezi dvě opony, které oddělovaly Svatyni od Nejsvatější svatyně; mezi nimi [byla vzdálenost]

¹ Lv 16:30

ב קשר לשון של זהורית בראש שעיר והעמידו כנגד בית שלוחו, ולנשחט המשתלח כנגד בית שחיטתו. בא לו אצל פרו שניה, וסומך שתי ידיו עליו ומתנדדה. וכך היה אומר, אָנָּא הָשֵׁם, עוֹיְתִי פִּשְׁעֵי חַטָּאתִי לִפְנֵיךָ אָנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהְרֹן עִם קְדוֹשֶׁיךָ. אָנָּא הָשֵׁם כִּפֹּר נָא לְעֹנֹת וּלְפִשְׁעֵים וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹיְתִי וְשִׁפְשָׁעֵי וְשִׁחַטָּאתִי לִפְנֵיךָ אָנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהְרֹן עִם קְדוֹשֶׁיךָ, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ (ויקרא טז), כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תַּטְהִירוּ. וְהָן עוֹנֵין אַחֲרָיו, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ג שְׁחִטוּ* וְקָבַל בַּמִּזְבֵּחַ אֶת דָּמוֹ, וְנָתַן לְמִי שֶׁהוּא מְמַרְס בּוֹ עַל הַרְבֵּד הַרְבִּיעִי שֶׁבַּהֵיכָל, כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְרוּשׁ. נִטַּל מִחֻתָּה וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפְנֵה גְחָלִים אֵילָף וְאֵילָף, וְחוּתָה מִן הַמַּעֲפֹלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, וְיָרַד וְהִנִּיחָה עַל הַרְבֵּד (הַרְבִּיעִי) שֶׁבַּעֲרָה:

ד בְּכָל יוֹם הָיָה חוּתָה בְּשֵׁל כֶּסֶף וּמַעֲרָה בְּתוֹף שֶׁל זָהָב, וְהַיּוֹם חוּתָה בְּשֵׁל זָהָב וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. בְּכָל יוֹם חוּתָה בְּשֵׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּמַעֲרָה בְּתוֹף שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוּתָה בְּשֵׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס.* רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, בְּכָל יוֹם חוּתָה בְּשֵׁל סָאָה וּמַעֲרָה בְּתוֹף שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוּתָה בְּשֵׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. בְּכָל יוֹם הָיְתָה כְּבֻדָּה, וְהַיּוֹם קָלָה. בְּכָל יוֹם הָיְתָה יְדָה קְצָרָה, וְהַיּוֹם אַרְבָּה. בְּכָל יוֹם הָיָה זָהָב יְרוּק, וְהַיּוֹם אָדָם, דְּבָרֵי רַבִּי מְנַחֵם. בְּכָל יוֹם מְקַרֵּב פָּרֶס בְּשַׁחֲרִית וּפָרֶס בֵּין הָעֶרְבִים, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מְלֵא חֲפָנָיו. בְּכָל יוֹם הָיְתָה דָּקָה, וְהַיּוֹם דָּקָה מִן הַדָּקָה:

ה בְּכָל יוֹם כְּהֻנִּים עוֹלִים בְּמִזְבְּחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ וְיוֹרְדִין בְּמַעֲרָבוֹ, וְהַיּוֹם כַּהֵן גָּדוֹל עוֹלָה בְּאֲמֻצָּע וְיוֹרֵד בְּאֲמֻצָּע. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, לְעוֹלָם כַּהֵן גָּדוֹל עוֹלָה בְּאֲמֻצָּע וְיוֹרֵד בְּאֲמֻצָּע. בְּכָל יוֹם כַּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יְדָיו וְרֹגְלָיו מִן הַפִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, לְעוֹלָם כַּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יְדָיו וְרֹגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב:

ו בְּכָל יוֹם הָיוּ שֵׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם חֲמֵשׁ. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם, וְהַיּוֹם שְׁלֹשׁ:

פרק ה

א הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת הַכֶּפֶף וְאֶת הַמַּחֲתָה, וְחָפַן מְלֵא חֲפָנָיו וְנָתַן לְתוֹף הַכֶּפֶף, הַגָּדוֹל לְפִי גְדֹלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קִטְנוֹ, וְכךָ הָיְתָה מִדְּתוּהוּ. נִטַּל אֶת הַמַּחֲתָה בַּיְמִינוֹ וְאֶת הַכֶּפֶף בְּשִׁמְאָלוֹ. הָיָה מְהֵלֵךְ בַּהֵיכָל, עַד שֶׁמָּגִיעַ לְבֵין שְׁתֵּי הַפְּרוּכוֹת הַמַּבְדִּילוֹת בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים, וּבִינְיָהֶן אֲמָה. רַבִּי

שְׁחִטוּ — Obětoval jej. Kozla určeného k oběti.

ו בָּהּ הָיָה מַכְנִיס — V ní je vnesl dovnitř do svatyně

jeden loket. Rabi Jose říká: „Byla tam jen jedna opona, neboť je řečeno: „A oddělí vám opona Svatyni od Svatyně nejsvatější.“¹ Vnější [opona] byla upevněna na jižní straně, vnitřní na severní. Vstoupil mezi ně, až došel k severní [stěně]. [Když] dosáhl severní [stěny], obrátil se tvář k jihu a šel podél opony po své levici, dokud nepřišel ke Schráně. [Když] přišel ke Schráně, dal lopatku mezi tyče [Schrány]. Nasypal kadidlo na žhavé uhlíky, až se celá místnost zaplnila kouřem. Vyšel [ven] a šel stejně jako když vešel [dovnitř], modlil se krátkou modlitbu ve vnější místnosti, ale neprodlužoval modlitbu, aby nevydělil Izrael.*

2. Od té doby, co byla vzata Schrána, byl [v Nejsvatější svatyni] kámen od dnů prvních proroků a ten byl nazýván „Základním“.* Jeho výška od země byla tři palce a na něj dával [lopatku se žhavým uhlím].

3. Vzal krev od toho [kněze], který ji míchal, vstoupil [znovu] na místo, na které vstoupil,* postavil se [znovu] na místo, na kterém stál a stříknul z něj [prstem krev] jednou nahoru a sedmkrát dolů. Avšak nemířil při rozstříkování ani nahoru ani dolů, ale [činil spíše] jako ten, kdo šlehá bičem. A takto počítal: „Jeden. Jeden a jeden. Jeden a dva. Jeden a tři. Jeden a čtyři. Jeden a pět. Jeden a šest. Jeden a sedm.“ Pak vyšel [ven] a položil [nádoby s krví] na zlatý stojan, jenž byl v Chrámu.

4. Přivedli mu kozla. Zařízal ho a zachytil jeho krev do nádoby, vstoupil [znovu] na místo, na které vstoupil, postavil se [znovu] na místo, na kterém stál a stříknul z něj [prstem krev] jednou nahoru a sedmkrát dolů. Avšak nemířil při rozstříkování ani nahoru ani dolů, ale [činil spíše] jako ten, kdo šlehá bičem. A takto počítal: „Jeden. Jeden a jeden. Jeden a dva. Jeden a tři. Jeden a čtyři. Jeden a pět. Jeden a šest. Jeden a sedm.“ Pak vyšel [ven] a položil [nádoby s krví] na druhý stojan, jenž byl v Chrámu. Rabi Jehuda říká: „Bylo tam pouze jedno stání. Vzal krev býka a [pak] položil krev kozla. Stříkal z ní [krev] na oponu, jež byla zvenku naproti Schráně, jednou nahoru a sedmkrát dolů. Avšak nemířil při rozstříkování ani nahoru ani dolů, ale [činil spíše] jako ten, kdo šlehá bičem. A takto počítal: „Jeden. Jeden a jeden. Jeden a dva. Jeden a tři. Jeden a čtyři. Jeden a pět. Jeden a šest. Jeden a sedm.“ Vylil býčí krev do kozlí. A přelil plnou [nádoby] do prázdné [nádoby].“

5. „A vyjde k oltáři, jenž je před Hospodinem“² – to je zlatý oltář. Začal jej potírat [krví] směrem dolů. Odkud začal? Od severovýchodního rohu, přes severozápadní, jihovýchodní [až k] jihovýchodnímu. Na místě, která začal potírat u venkovního oltáře, by měl skončit při [potírání] vnitřního oltáře. Rabi Eli'ezer říká: „Zůstal stát na svém místě a potíral [rohy oltáře krví]. Všechny potíral [krví] odspodu nahoru, kromě toho [rohu], který byl přímo proti němu, neboť jej potíral [krví ve směru] odshora dolů.“

¹ Ex 26:33

² Lv 16:18

Ten byl nazýván „Základním“. Neboť — Na které vstoupil. Vrátil se stejnou cestou do Nejsvětější Svatyně, jak bylo popsáno v 1. míšně.

יוסי אומר, לא היתה שם אלא פרקת אחת בלבד, שנאמר, והבדילה הפרקת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. החיצונה היתה פרופה מן הדרום, והפנימית מן הצפון. מהלך ביניהן, עד שמגיע לצפון. הגיע לצפון, הופך פניו לדרום, מהלך לשמאלו עם הפרקת עד שהוא מגיע לארון, הגיע לארון. נותן את הפחתה בין שני הבדים. צבר את הקטרת על גבי גחלים, ונתמלא כל הבית בלו עשן. יצא ובא לו בדרך בית פניסותו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון, ולא היה מאריך בתפלתו, שלא להבעית את ישראל*:

ב משנטל הארון, אכן היתה שם מימות נביאים ראשונים, ושתייה היתה נקראת,* גבוהה מן הארץ שלש אצבעות, ועליה היה נותן:

ג נטל את הדם מפיו שהיה ממרס בו, נכנס למקום שנכנס,* ועמד במקום שעמד, והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתפון להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה, אחת, אחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא והניחו על פן הזהב שבהיכל:

ד הביאו לו את השעיר, שחטו וקבל במזרק את דמו. נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד, והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתפון להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה, אחת, אחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא והניחו על פן השני שהיה בהיכל. רבי יהודה אומר, לא היה שם אלא כן אחד בלבד. נטל דם הפר והניח דם השעיר, והזה ממנו על הפרקת שכנגד הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתפון להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה, אחת, אחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. נטל דם השעיר והניח דם הפר, והזה ממנו על הפרקת שכנגד הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתפון להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה, אחת, אחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. ערה דם הפר לתוך דם השעיר, ונתן את המלא בריקון:

ה ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב. התחיל מחטא ויורד. מהיכן הוא מתחיל. מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית. מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון, משם היה גומר על מזבח הפנימי. רבי אליעזר אומר, במקומו היה עומד ומחטא. ועל פלן היה נותן מלמטה למעלה, חוץ מזה שהיתה לפניו שעליה היה נותן מלמעלה למטה:

Aby nevydělil Izrael. — שלא להבעית את ישראל. Pokud by se ve svatyni zdržel příliš dlouho, mohli by si ostatní myslet, že zahynul. Jak bylo zmíněno výše, v dobách Druhého Chrámu byl úřad velekněze znevážen korupcí a politikařením a často jej zastávali Saduceové. Tak se stávalo, že do úřadu velekněze byli ordinováni lidé, kteří jej nebyli hodni, a takoví pak v Nejsvětější Svatyni umírali.

—

6. Rozstříkl [krev] na povrch oltáře sedmkrát a zbytek krve vylil na západní základnu venkovního oltáře. Ale [zbylou krev z obětí na] vnějším oltáři vyléval na jižní základnu. Obě se smísily v kanálu a otekly do Kidronského údolí. Byla prodána zemědělcům jako hnojivo a každý ji tak mohl použít.

7. Všechna činnost na Jom kipur, [zde] byla řečena ve stanoveném pořádku. Pokud [velekněz] vykonal jednu část dříve než druhou, tak jako by neučinil vůbec nic. [Kupříkladu kdyby] rozstříknul krev kozla dříve, než [krev] býka, musel to zopakovat a rozstříknout krev kozla až poté [co rozstříknul] krev býka. Pokud se krev rozlila dříve, než dokončil potírání vnitřního [oltáře], musí přinést jinou krev a začít s rozstříkáním znovu od začátku. Totéž platí pro [rozstříkování krve] v Chrámu a stejně tak [i v případě] zlatého oltáře, neboť každý z nich je obřadem usmíření sám o sobě. Rabi El'azar a rabi Šim'on říkají: Začíná od toho místa, kde přestal.

KAPITOLA ŠESTÁ

1. [Co se týká] dvou kozlů na Jom kipur, je o nich přikázáno, aby byli oba stejní co do vzhledu, výšky a ceny [za níž byli koupeni] a měli být koupeni společně. Ale i když nejsou úplně stejní, jsou platní. Pokud koupí jednoho dnes a druhého nazítří, jsou platní [tzn. z právního hlediska jsou přijatelní jako součást rituálu Dne smíření]. Pokud jeden z nich uhynie ještě před vnesením losu, dokoupí k němu druhého do páru; pokud ale uhynie po vnesení losu, přivede jiný pár a bude nad nimi losovat znovu od začátku. Pokud zemře [kozel určený] Bohu, řekne: „Nechť tento [kozel] nastoupí namísto toho, na nějž padl los, Bohu.“ A pokud zemře [kozel, jenž má být vyhnán k] Azazelovi, řekne: „Nechť tento [kozel] nastoupí namísto toho, na nějž padl los, Azazelovi.“ Druhý [kozel] se bude pást, dokud se nestane vadným a bude prodán a výtěžek padne na dobrovolnou oběť, neboť obecná oběť za hřích [se nenechá] zemřít. Rabi Jehuda říká: „Ať [klidně] zemře.“ Rabi Jehuda také řekl: „Pokud rozlije krev [obětovaného kozla], pak [kozel] poslaný [k Azazelovi] je ponechán zemřít. Pokud [kozel] poslaný [k Azazelovi] zemřel, pak musí být krev [obětovaného kozla] vylita.“

2. [Velekněz] přistoupil ke kozlovi, jenž měl být poslán [k Azazelovi], vložil na něj obě své ruce a vyznal se. A takto promlouval: „Prosím, Bože, pochybili jsme, vědomě jsme přestoupili, zhrěšili jsme před Tebou, Tvůj lid, dům Izraele. Prosím, Bože, usmíř pochybení, přestoupení i hříchy, jimiž pochybili, přestoupili a zhrěšili před Tebou Tvůj lid, dům Izraele, jak je psáno v Tóře Mošeho, Tvého služebníka: „V tento den za vás vykoná smíření obřady a očistí vás ode všech vašich hříchů. Budete před Hospodinem čisti.“¹ A kněží a lid, jenž stál na nádvoří, když slyšeli Nevýslovné Jméno, jež vyšlo z veleknězových úst, poklekli, uklonili se až k zemi a padli na tvář, a řekli: „Požehnáno budiž jméno Jeho vznešeného království na věky věků.“

3. Předal [kozla] tomu, kdo jej odvedl [k Azazelovi]. Každý byl vhodný* pro to, aby jej odvedl, ale velekněz ustanovil pravidlo a nepovolil izraelitům, aby jej odvedli. Rabi Jose řekl: Stalo se, že jej odvedl k Azazelovi a byl to izraelita.

4. Udělali [pro kozla] rampu kvůli babylónským,* kteří [muže, který kozla vedl] tahali

ו הָיָה עַל טְהָרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ שְׁבַע פְּעָמִים, וְשָׂרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵף עַל יְסוֹד מַעֲרָבֵי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְשֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵף עַל יְסוֹד דְּרוֹמֵי. אֵלוֹ וְאֵלוֹ מִתְעַרְבִין בְּאַמָּה וְיוֹצְאִין לְנַחַל קְדְרוֹן, וְנִמְכְּרִין לְגַנְנִין לְזָבַל, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן:

ז כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוּרִים הָאֵמוּר עַל הַסֵּדֶר, אִם הַקֹּדִים מַעֲשֵׂה לְחֶבְרוֹ, לֹא עָשָׂה כָּלוּם. הַקֹּדִים דָּם הַשְּׁעִיר לְדָם הַפָּר, יִחְזוֹר וְיִזְוֶה מִדָּם הַשְּׁעִיר לְאַחַר דָּם הַפָּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא גָמַר אֶת הַמִּתְנֻת שְׁבַפְנִים נִשְׁפָּף הַדָּם, יָבִיא דָּם אַחַר וְיִחְזוֹר וְיִזְוֶה בַּתְּחִלָּה בַּפְּנִים. וְכֵן בְּהִיכָל, וְכֵן בְּמִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב, שֶׁכֵּלָן כַּפָּרָה בַּפְּנֵי עֶצְמוֹ. רַבִּי אֱלֵעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, מִמְּקוֹם שֶׁפָּסַק, מִשֶּׁם הוּא מִתְחִיל:

פרק ו

א שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, מִצְנֻתָן שִׁיחֵיו שְׁנֵיהֶן שׁוֹיִן בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה וּבְדַמִּים וּבְלִקְיָהֶן כְּאֶחָד. וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינָן שׁוֹיִן, כְּשֵׁרִין. לְקַח אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמָחָר, כְּשֵׁרִין. מִת אֶחָד מֵהֶן, אִם עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל מֵת, יִקַּח זֶה וְזֶה לְשֵׁנֵי. וְאִם מִשְׁהִגְרִיל מֵת, יָבִיא זֶה אַחַר וְיִגְרִיל עֲלֵיהֶם בַּתְּחִלָּה, וְיֹאמֶר, אִם שֶׁל שֶׁם מֵת, זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְשֶׁם יִתְקַים תַּחְתָּיו. וְאִם שֶׁל עֲזֹאוֹל מֵת, זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֹזֹאוֹל יִתְקַים תַּחְתָּיו. וְהַשְּׁנֵי יִרְעָה עַד שִׁסְתַּאֲב, וְיִמְכַר וְיִפְלוּ דָמָיו לְנִדְבָה, שְׂאִין חֲשֵׁאת צְבוּר מֵתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תָּמוּת. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁפָּף הַדָּם, יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח. מִת הַמִּשְׁתַּלַּח, יִשְׁפָּף הַדָּם:

ב בָּא לוֹ אֵצֶל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְסוּמָךְ שְׁתִּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְנַדָּה. וְכָף הָיָה אוֹמֵר, אָנָּה הֵשֶׁם, עָוֹ פְּשָׁעוֹ חָטְאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּה בָשֶׂם, כַּפָּר נָא לְעוֹנוֹת וּלְפָשָׁעִים וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹי וְשִׁפְשָׁעוֹ וְשִׁחַטְאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כַּפְתּוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עִבְדְּךָ לְאֹמֵר, כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנָי יי תִּטְהָרוּ. וְהַכֹּהֲנִים וְהַעֲמִידִים בְּעֹזְרָה, כְּשֵׁהוּי שׁוֹמְעִים שֶׁם הַמִּפְרָשׁ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל, הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים, בְּרוּךְ שֶׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ג מִסְרוּ לְמִי שֶׁהָיָה מוֹלִיכוֹ. הַכֹּל כְּשֵׁרִין* לְהוֹלִיכוֹ, אֲלֵא שֶׁעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים (גְּדוּלִים) קָבַע וְלֹא הָיוּ מִנְיַחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַעֲשֵׂה וְהוֹלְכוֹ עֲרִסְלָא, וְיִשְׂרָאֵל הָיָה:

ד וְכַבֵּשׂ עָשׂוּ לוֹ מִפְּנֵי הַבְּבַלִּים* שֶׁהָיוּ מִתְלָשִׁים בְּשַׁעְרוֹ,* וְאוֹמְרִים לוֹ, טַל

* כל כְּשֵׁרִין — Každý byl vhodný. Tedy kněz, Levita i Izraelita.

* Kvůli babylónským. V Gemaře (Joma 66b) se učí: „Raba bar bar Chana řekl: Nebyli to babylónští, nýbrž alexandrijský židé, ale protože [k nim izraelští] židé chovali averzi, nazývali

i je (tj. alexandrijské) jejich jménem (tj. babylónští).“ Babylónští židé se netěžili příliš dobré pověsti kvůli své údajné laxnosti při plnění náboženských povinností. Toto označení tedy sloužilo jako označení kohokoliv, kdo se chová neslušně nebo nevhodně. V *barajté* se rovněž učí: „Rabi Jehuda řekl: Nebyli to babylónští, nýbrž alexandrij-

¹ Lv 16:30

za vlasy* a říkali: „Vezmi a jdi! Vezmi a jdi!“* A někteří z vážených mužů Jeruzaléma jej vyprovázeli k prvnímu stánku. Bylo celkem deset stánků v Jeruzalémě až ke srázu; to bylo celkem devadesát ris, sedm a půl [ris] na každý mil.

5. A každého ze stánků mu říkali: „Zde je pokrm a zde voda.“* A doprovázeli jej od stánku ke stánku, kromě posledního, protože s ním nemohl jít až ke srázu, ale stál a zdálky sledoval, co dělá.

6. Co dělal? Rozdělil proužek rudé vlny, polovinu uvázal ke skále, druhou mezi jeho dva rohy* a strčil do něj zezadu. A on spadl dolů a než dosáhl do poloviny srázu, byl roztrhán na kusy. [Muž, který kozla vedl na sráz] se vrátil a usedl pod poslední stánek, dokud se nesetmělo. A od kdy byly jeho šaty nečisté?* Od té doby, co vyšel mimo jeruzalémské hradby. Rabi Šim'on říká: Od chvíle, co jej svrhl ze srázu.

7.* [Velekněz] přišel k býkovi a kozlovi, kteří měli být spáleni [na oltáři]. Otevřel je a vyňal jejich části určené k oběti,* položil je na ták a obětoval je na vnějším oltáři. [Obě zvířata] otočil kolem nosných tyčí a přenesl je na místo, kde měla být spálena. A od kdy byly jejich šaty nečisté?* Od té doby, co vyšli mimo hradby chrámového okrsku. Rabi Šim'on říká: Od chvíle, co oheň dosáhl na většinu [oběti].

8. Řekli veleknězi: „Kozel dosáhl pouště.“ A jak věděli, že kozel dosáhl pouště? Ustanovili strážce a ti mávali kusy látky a tak se dozvěděli, že kozel dosáhl pouště. Rabi Jehuda řekl: „Copak neměli velké znamení? Z Jeruzaléma do Bejt Chidudo* to byly tři míle. Takže mohli jít jednu míli tam, jednu míli nazpět, pak se zdržet po dobu, po kterou trvalo ujití jedné míle a tak věděli, že kozel dosáhl pouště. Rabi Jišma'el řekl: Je zde také jiné znamení: ke dveřím Chrámu byl přivázán proužek rudé vlny a když kozel dosáhl pouště, proužek zbělel, jak je psáno: „když budou vše hříchy jako šarlát, jako sníh je vybělím.“¹

KAPITOLA SEDMÁ

1. Velekněz přišel, aby četl [z Tóry]. Pokud chtěl číst ve lněném oděvu, četl. Pokud ne, [mohl] číst ve vlastním bílém rouchu. Dohlížitel nad shromážděním* vzal svitek Tóry a dal jej představenému shromáždění. Představený shromáždění jej dal zástupci [velekněze] a zástupce jej předal veleknězi. Velekněz stál, přijal [svitek] a četl vestoje. A četl „Acharej mot“² a „Ach be-asor.“³ A svinul svitek Tóry a položil si jej do náruče a řekl: „Je zde napsáno [mnohem] více než to, co jsem četl před vámi.“ A [pasáž] „U-ve-asor“⁴, která

¹ Iz 1:18

² Lv 16

³ Nu 23:26–32

⁴ Nu 29:7–11

El'azara ha-Kapary: Původně uvazovali proužek rudé vlny zvenku ke vchodu do vstupní haly a jakmile kozel dosáhl pouště, vlna zbělela. Tak věděli, že příkázání ohledně ní bylo naplněno, jak je řečeno: „když budou (vaše hříchy) rudé jako purpur, budou (bílě) jako vlna“ (Iz 1:18).

ובמאימתי מטמא בגדים — A od kdy byly jeho šaty nečisté. Neboť je řečeno (Lv 16:26): „Ten, kdo vyvedl kozla k Azazelovi, vyperve své šaty a omyje své tělo vodou.“

7. Mišna se nyní vrací zpět k tématu obětní bohoslužby v Chrámu.

אמונתו — Části určené k oběti. Tj. tuk ze všech vnitřností, ledviny a játra (viz. Lv 4:8–10).

ובמאימתי מטמא בגדים — A od kdy byly jejich šaty nečisté. Neboť je řečeno (Lv 16:28): „Ten, kdo je spálil, vyperve své šaty a omyje své tělo vodou.“

בית חידודו — Bejt Chidudo. Jerusalmi uvádí Bejt Choron. Není jisté, o jaké místo se jedná.

דוהלזיתל נא שרומאזדנלמ — Dohlížitel na shromážděním. Slovo *chazan* je zde

וצא, טל וצא. *מיקרי ריושלום היו מלזין אותו עד ספה הראשונה. עשר סבות מירושלים ועד צוק, תשעים ריס, שבעה ומחצה לכל מיל: ה על כל ספה וספה אומרים לו, הרי מוזן והרי מים,* ומלזין אותו מספה לספה, חוץ מאחרונה שבהן שאינו מגיע עמו לצוק, אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו:

ו מה היה עושה, חולק לשון של והורית, חציו קשר בסלע וחציו קשר בין שתי קרניו,* ודחפו לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד, ולא היה מגיע לחצי הקר, עד שנעשה אברים אברים. בא וישב לו תחת סכה אחרונה עד שתחשך. ומאימתי מטמא בגדים,* משיצא חוץ לחומת ירושלים. רבי שמעון אומר, משעת דחיתו לצוק:

ז בא לו אצל פר ושעיר הנשקפין. קרען והוציא את אמוריהן, נתנן במגיס והקטירן על גבי המזבח. קלען במקלעות והוציאן לבית השרפה. ומאימתי מטמאין בגדים,* משיצאו חוץ לחומת העזרה. רבי שמעון אומר, משיצאת האור ברבן:

ח אמרו לו לכהן גדול, הגיע שעיר למדבר. ומנזן היו יודעין שהגיע שעיר למדבר. דרכיות היו עושין, ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר. אמר רבי יהודה, והלא סימן גדול היה להם, מירושלים ועד בית חידודו* שלשה מילין. הולכין מיל, וחוזרין מיל, ושוהין כדי מיל, ויודעין שהגיע שעיר למדבר. רבי ישמעאל אומר, והלא סימן אחר היה להם. לשון של והורית היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין, שנאמר, (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשגל ילבינו:

פרק ז

א בא לו כהן גדול לקרות. אם רצה לקרות בבגדי בוץ, קורא. ואם לא, קורא באצטלית לבן משל. חזן הכנסת* נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול עומד ומקבל (וקורא עומד), וקורא אחר מות ואף בעשור. וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו, ואומר, יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן,

שי (זידé). A rabi Jose (jenž byl sám z Babylónie) mu na to řekl: „Kéz je tvá mysl zbavena bolesti stejně, jako jsi ty zbavil bolesti tu mou.“

תהו מתלשים בשער — Kteří [muže, který kozla vedl] tahali za vlasy a posmívali se mu.

וּצא, טל וּצא — Vezmi a jdi! Vezmi a jdi! Vezmi si naše hříchy a odejdi k Azazelovi.

זֶדֶה פֹּקֶרֶם וּצֶדֶה מֵיִם — Zde je pokrm a zde voda. Pro muže, který kozla vedl, protože se někdy stalo, že kozel byl pouštním sluncem vyčerpán a v takovém případě ho muž musel nést. Aby mohl splnit

svůj úkol, byl v takovém případě osvobozen od pústu a mohl se u některého z těchto zastavení občerstvit. Avšak *barajta* v gemaře úže, že se nic takového nikdy nestalo.

בין שתי קרניו — Druhou mezi jeho dva rohy. V *barajté* (Joma 67a) se učí: Dříve uvazovali proužek rudé vlny zvenku ke vchodu do vstupní haly Chrámu (*ulam*). Pokud zbělela, radovali se, pokud ne, byli zahanbeni a smutní. Poté ustanovili, že ji budou vázat ke vchodu do vstupní haly zevnitř. Ale vždy se dívali dovnitř a pokud zbělela, radovali se, pokud ne, byli zahanbeni a smutní. Poté ustanovili, že se bude vázat polovina ke skále a polovina mezi jeho rohy. Rabi Nachum bar Papa řekl jménem rabího

je v knize Ba-midbar, recitoval zpaměti. A žehnal nad ní osm požehnání: Za Tóru, za službu, děkovně, za odpuštění přestoupení, zvláště za Chrám, zvláště za Izrael a zvláště za Jeruzalém, zvláště za kněží a za zbytek modlitby.

2. Ten, kdo vidí velekněze, když čte, nevidí býka a kozla, když jsou spáleni. A ten, kdo vidí býka a kozla, když jsou spáleni, nevidí velekněze, když čte. Ne proto, že by nemohli, ale proto, že byli od sebe daleko a obě činnosti [probíhaly] v tu samou chvíli.

3. Pokud [velekněz] četl [Tóru] ve lněném oděvu, omyl [poté] své ruce a nohy, svlékl se, sestoupil a ponořil se [do lázně], vystoupil a osušil se. Přinesli mu zlatý oděv, oblékl jej a omyl své ruce a nohy. Vyšel ven a obětoval svého berana a berana lidu a sedm ročních jehňat bez vady. To jsou slova rabiho Eli'ezera. Rabi Akiva říká: [Sedm jehňat] bylo obětováno s každodenní ranní obětí, ale býk jako oběť zápalná, a kozel, který byl obětován venku,* byli obětováni s odpolední každodenní obětí.

4. Omyl své ruce a nohy, svlékl se, sestoupil a ponořil se [do lázně], vystoupil a osušil se. Přinesli mu bílý oděv, oblékl jej a omyl své ruce a nohy. Vstoupil [do Nejsvětější Svatyně] a vynesl odtamtud naběračku a lopatku. Omyl své ruce a nohy, svlékl se, sestoupil a ponořil se [do lázně], vystoupil a osušil se. Přinesli mu zlatý oděv, oblékl jej a omyl své ruce a nohy. Vstoupil [do Svatyně] aby obětoval odpolední [oběť] kadidla a aby rozžal světla. Omyl [poté] své ruce a nohy a svlékl se. Přinesli mu jeho vlastní oděv a on se oblékl. Doprovodili jej až do jeho domu a on připravil sváteční den* pro své přátele v hodině, kdy opustil v míru Svatyni.*

5. Velekněz sloužil v osmi šatech a kněz ve čtyřech: v tunice, spodkách, turbanu a pásu. Velekněz navíc [oblékal] štít,* efod, vrchní plášť a štítek.* Těchto [osm částí oděvu] bylo požadováno [pro rozhodnutí pomocí] Urim a Tumim. Nebylo požadováno, leč jen kvůli králi, *bejt dinu* nebo kvůli potřebě veřejnosti.

KAPITOLA OSMÁ

1. Na Jom kipur je zakázáno jíst, pít, mýt se, potírat [si tělo olejem], obouvání [kožených] bot a souložit. Král a nevěsta si mohou omýt tvář a rodička si může about [kožené] boty; to jsou slova rabiho Eli'ezera. Ale učenci to zakazují.

2. Když někdo sní takovou část velké datle, jako je ona sama i s pečkou, nebo když někdo vypije tolik vody, kolik se mu vejde do úst, je vinen. Všechny pokrmy, které jsou spojeny do velikosti datle a všechny nápoje, [jejichž celkový objem] dohromady naplní ústa, [pokud člověk zkonsumuje takové množství jídla či nápoje, provinil se]; ale pokrm a pití se nesčítají dohromady.*

3. [Pokud člověk] jedl a pil jednou ve stavu nevědomosti,* není povinen ničím víc, než [přinést] jednu oběť za hřích. Pokud jedl a pracoval, je povinen přinést dvě oběti

vě (přesněji na čele) a na kterém bylo vyryto "קָדוֹשׁ לַיהוָה – „Svatý Hospodinu“.

הַאֹכֵל וְשׂוֹתָה אִין מִצְטַרְפִּים — Pokrm a pití se nesčítají dohromady. To znamená, že v záležitosti eventuálního porušení pravidel půstu o Dni smíření se minimální zkonsumované množ-

ství potravy, o němž *Mišna* vůbec uvažuje, tj. množství tuhého pokrmu menší než datle a objem tekutiny menší než, aby naplnil ústa, nesčítá.

בְּהֵעֵלָם — Ve stavu nevědomosti. Netušil, že je Jom kipur nebo netušil, že je zakázáno jíst a pít.

וּבַעֲשׂוֹר שֶׁחָפַשׂ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פִּיהָ, וּמְבַרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת, עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה, וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מַחֲיֵלַת הָעוֹן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ (בַּפְּנֵי עֲצֻמוֹ), וְעַל יִשְׂרָאֵל (בַּפְּנֵי עֲצֻמֹן) (וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בַּפְּנֵי עֲצֻמָּה) וְעַל הַכֹּהֲנִים (בַּפְּנֵי עֲצֻמֹן) וְעַל שְׂאֵר הַתְּפִלָּה:

ב הַרוֹאֶה כַּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא, אֵינוֹ רוֹאֶה פֶּר וְשַׁעִיר הַנִּשְׂרָפִים. וְהַרוֹאֶה פֶּר וְשַׁעִיר הַנִּשְׂרָפִים, אֵינוֹ רוֹאֶה כַּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא. וְלֹא מִפְּנֵי שְׂאֵינוֹ רֹשָׁאִי, אֲלֵא שֶׁהֵיחָה דְרָךְ רְחוּקָה, וּמִלְּאֻכַּת שְׁנִיחָן שָׁנָה כְּאֶתְּ:

ג אִם בְּבִגְדֵי בּוּץ קוֹרֵא, קִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, פֶּשֶׁט יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הַבֵּיאוֹ לוֹ בְּבִגְדֵי זָהָב, וְלִבְשׁ, וְקִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וַיֵּצֵא וַעֲשָׂה אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעֵם, וְאֶת שְׂבַעַת כְּבָשִׁים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה קָרְבִין, וּפֶר הָעוֹלָה וְשַׁעִיר הַנִּעֲשָׂה בַחוּץ (הָיָה קָרְבִין) עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים:

ד קִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט וַיָּרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפַּג. הַבֵּיאוֹ לוֹ בְּבִגְדֵי לְבָן, וְלִבְשׁ, וְקִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. וְנִכְנַס לְהוֹצִיא אֶת הַכֶּפֶר וְאֶת הַמַּחְתָּה. קִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפֶשֶׁט וַיָּרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הַבֵּיאוֹ לוֹ בְּבִגְדֵי זָהָב וְלִבְשׁ, וְקִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קִטְרֵת שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וַיִּלְהַטִּב אֶת הַנִּירוֹת, וְקִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפֶשֶׁט. הַבֵּיאוֹ לוֹ בְּבִגְדֵי עֲצֻמוֹ, וְלִבְשׁ. וּמְלוּיִן אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וַיּוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה* לְאוֹהֲבָיו בְּשַׁעֲה שֶׁיֵּצֵא בְּשִׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ*:

ה כַּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בְּשְׁמוֹנֶה כְּלִים, וְהַהֲדוּיֹט בְּאַרְבָּעָה. בְּכַתְּנֵת וּמְכַנְסִים וּמִצְנָפֶת וְאַבְנֵט. מוֹסִיף עָלָיו כַּהֵן גָּדוֹל, חֲשׂוֹן* וְאַפּוּד וּמַעִיל וְצִיץ*. בְּאֵלוֹ נִשְׁאַלִין בְּאוֹרִים וְתַמִּים. וְאִין נִשְׁאַלִין אֲלֵא לְמַלְךְ וּלְבֵית דִין וּלְמִי שֶׁהֲצַבּוּר צְרִיף בּוֹ:

פרק ח

א יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. והמלך והפלה ירחצו את פניהם. והחזה תנעול את הסנדל, דברי רבי אליעזר, וחכמים אוסרין:

ב האוכל פכותבת הגסה כמוה וקגרעינתה, והשותה מלא לגמיו, חיב. וכל האכלין מצטרפין לככותבת. כל המשקין מצטרפין למלא לגמיו. האוכל ושותה אין מצטרפים*:

ג אכל ושתה בהעלם* אחד, אינו חיב אלא חטאת אחת. אכל ועשה

požito v jeho původním významu, tj. od *chaza*, vidět, sledovat, pšen. dohlížet.

וְשַׁעִיר הַנִּעֲשָׂה בַחוּץ — Kozel, který byl obětován venku. Jeho krev byla rozlita na vnějším oltáři.

וַיּוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה — Připravil sváteční den. Po skončení Jom ha-kipurim.

שֶׁיֵּצֵא בְּשִׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ — Kdy opustil v míru Svatyni. A že se nedopusť žádně nepřístojnosti, která by ho stála život (viz Lv 16:2-3).

שֶׁטִּיט — Štít s Urim a Tumim a se dvanácti kameny, které symbolizovaly dvanáct kmenů Izraele

צִיץ — Štítek. Zlatý štítek, který měl velekněz připevněn na hla-

hřích. Ale pokud jedl něco, co není vhodné k jídlu nebo pil něco, co není vhodné k pití, třeba slaný lák nebo nálev z ryb, je osvobozen [od přinesení oběti].

4. Děti na Jom kipur nenecháváme postit, ale vzděláváme je rok nebo dva [před dosažením dospělosti], aby si zvykly na přikázání.

5. Pokud těhotná žena ucítí [pokrm a chce jej], krmíme ji, dokud se nezotaví. Nemocného krmíme podle vyjádření odborníka, a pokud není [v dosahu] odborník, krmíme jej podle jeho vlastního uvážení, dokud neřekne „dost.“

6. Pokud je někdo sužován strašným hladem, krmíme jej [třeba] i nečistými věcmi, dokud se nerozjasní jeho oči. Pokud byl někdo pokousán vzteklým psem, nesmí mu dát k jídlu jaterní lalok.* Rabi Matja ben Charaš to povoluje. A rabi Matja ben Charaš také řekl: Pokud má někdo bolest v krku, mohou mu do úst vložit i o šabatú lék, protože se může jednat o ohrožení života a ohrožení života odsouvá šabat.

7. Pokud se na někoho [o šabatú] zřítily trosky [domu] a není jisté, zdali je tam [pod nimi člověk] nebo není; není jisté zda je naživu či mrtev; není jisté, zda je to pohan či žid – [pak v každém případě] z něj musí navalené [trosky] odstranit. Pokud jej naleznou živého, odstraní z něj [i zbytek troskek], ale pokud jej naleznou mrtvého, nechají ho [tak].*

8. Oběť za hřích a oběť za vinu stačí k usmíření. Smrt nebo Jom kipur smiřuje společně s pokáním. Pokání usmířuje za lehké přestupky, za pozitivní i negativní přikázání. V případě vážného přestoupení oddaluje [pokání trest z nebes] až do Jom kipur a [právě Jom kipurim] usmíří [i za vážná přestoupení].

9. Tomu, kdo říká: „Zhřeším a budu se kát [a pak opět] budu hřešit a budu se kát“, nebude dána příležitost učinit pokání. [Pokud říká:] „Zhřeším a Jom kipur [mi poskytnete] smíření“, [v takovém případě] nedojde o Jom kipur smíření. Jom kipur usmířuje přestoupení mezi člověkem a Bohem, [ale] přestoupení mezi člověkem a jeho bližním Jom kipur neusmířuje, dokud se [člověk sám] neusmíří se svým bližním. Takto vyložil [verš z Písma] rabi El'azar ben Azarja: „Od všech hříchů před Hospodinem budete očištěni.¹ Přestoupení mezi člověkem a Bohem Jom kipur usmířuje, přestoupení mezi člověkem a jeho bližním Jom kipur neusmířuje, dokud se neusmíří se svým bližním.“ Řekl rabi Akiva: „Blaze tobě, Izraeli! Před Kým se očišťuješ? Kdo tě očišťuje? Tvůj Otec, jenž je na nebesích! Neboť je řečeno: „A vylíj na vás vody čisté a očistím vás“² A [dále se] říká: „Mikve Izraele je Hospodin.“³ Tak jako mikve očišťuje nečisté, tak Svaty, budiž pozhnán, očišťuje Izrael.“

מלאכה, קיב שתי חטאות. אבל אכלין שאינן ראויין לאכילה, ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה, ושתה ציר או מריס, פטור:

ד התינוקות, אין מענין אותן ביום הכפורים, אבל מחנכין אותם לפני שנה ולפני שנתים, בשביל שיהיו רגילין במצות:

ה עברה שהריחה, מאכילין אותה עד שתשיב נפשה. חולה מאכילין אותו על פי בקיאתו. ואם אין שם בקיאתו, מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די:

ו מי שאחזו בלמוס, מאכילין אותו אפלו דברים טמאים עד שיאורו עינו. מי שגשכו כלב שוטה, אין מאכילין אותו מחצר כבד* שלו, ורבי מתניא בן חרש מתיר. ועוד אמר רבי מתניא בן חרש, החושש בגרונו, מטילין לו סם בתוך פיו בשבת, מפני שהוא ספק נפשות, וכל ספק נפשות דוחה את השבת:

ז מי שגפלה עליו מפלת, ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נברי ספק ישראל, מפקחין עליו את הגל. מצאוהו חי מפקחין עליו. ואם מת, יניחוהו*:

ח חטאת ואשם ודאי מכפרין. מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה. התשובה מכפרת על עברות קלות על עשה ועל לא תעשה. ועל החמורות היא תולה עד שיבוא יום הכפורים ויכפר:

ט האומר, אהטא ואשוב, אהטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אהטא ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה, מפל חטאתיכם לפני יי תטהרו, עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר, וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר, מקנה ישראל יי, מה מקנה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

¹ Lv 16:30

² Ez 36:25

³ Jr 17:13

מחצר כבד — Jaterní lalok, který byl v době Mišny považován za schopného vyléčit nákazu vzteklinou i jiné nemoci.

יניחוהו — Nechají ho tak dokud neskončí šabat, kdy bude možno započít s odklizením troskek.